

הכל טמון בשם

ירון ניסנהולץ, תשס"ג

עומדים אנו בפתחו של יום ירושלים, וראוי להתבונן בשמה של עיר קדשנו ולעמוד על טיבה ומהותה. חז"ל במדרש רבה (ב"ר נו, י) מסבירים כיצד התהווה שם זה: "אברהם קרא אותו 'יראה' שנאמר 'ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה', שם קרא אותו 'שלם' שנאמר 'ומלכי צדק מלך שלם', אמר הקב"ה: אם קורא אני אותו 'יראה' כשם שקרא אותו אברהם - שם אדם צדיק מתרעם, ואם קורא אני אותו 'שלם' - אברהם אדם צדיק מתרעם, אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם - 'יראה' 'שלם' - ירושלים".

הרב קוק מסביר (מדבר שור דרוש ח) שהיכוח בין שם לאברהם לא היה על יופיו של שם המקום, אלא על מהות המקום שנבחר להיות מרכז עבודת ה' בעולם.

שתי שלמויות יש באדם – שלמות שכלית בדעותיו ואמונתו, ושלמות מוסרית במדות הנפש שלו וביכולתו לעמוד בפני פיתויי היצר והתאוות. השלמות העליונה של האדם היא בהכרתו בגדולת ה', ומלכי צדק, שראה בבניית השקפה אמיתית וישרה את עיקר עבודתו של האדם בעולם, קרא למקום 'שלם'. אברהם אבינו הוסיף פן נוסף בעבודת ה' והיא קדושת המעשים, כלומר - לא רק דעות ישרות אלא גם בניית אישיות מוסרית וישרה באמצעות מעשים ומצוות המקדשים ומרוממים את האדם. לכן קרא אברהם אבינו למקום 'יראה', משום שיראת ה' היא זו שמונעת מהאדם לסטות מהדרך הישרה שברר לו בשכלו. הקב"ה בא ואיחד בעיר הקודש את שתי הקדושות הללו - הן את הקדושה השכלית והן את קדושת המעשים.

ממשיך הרב קוק ומסביר ששלמות זו של ירושלים באה כנגד שתי אבות טיפוס של גלויות שעברו על עם ישראל במשך הדורות - "ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים". אשור הוא מלשון הבטה והשקפה (כדברי המשורר - 'שורו הביטו וראו מה גדול...') ומסמל את הטעויות האמוניות וההשקפתיות שחלחלו בעם ישראל במהלך שנות הגלות. לעומת זאת ארץ מצרים מתוארת בחז"ל כ'ערות הארץ', מקום המסמל את שיא השפלות המוסרית והמעשית, וזהו סמל להתדרדרות המוסרית שעבר על עם ישראל בגלות.

הנביא מתאר שלעתיד לבוא המקום אליו יבואו כל הנדחים מכל ארצות פזוריהם הוא דווקא ירושלים "והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים". הכח הרוחני הכביר הגנוז בקדושתה של ירושלים, והמאחד בתוכו את כל שלמויות האדם הוא זה שיביא את עם ישראל לתיקון השלם.

יום כ"ח באייר הוא גם יום פטירתו של שמואל הנביא. כפי שראינו בנוגע לירושלים גם שמואל הנביא מאחד בתוכו שתי כוחות "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו", ואומרת הגמרא במסכת ברכות ששמואל שקול כנגד משה ואהרן. מסביר הרב קוק שמשה עיקר עניינו היה בהשגה השכלית העליונה שלו, בעוד אהרן התייחד דווקא במעשיו המיוחדים "אוהב שלום ורודף שלום". שמואל הנביא באישיותו המיוחדת חיבר בין שתי הכוחות הללו - השכלי והמעשי, ואין זה מקרי שאנו מציינים באותו היום הן את פטירת שמואל והן את איחוד ירושלים.

ביום העצמאות חגגנו את הנס הגדול של עצמאותנו וחזרתנו למצב הטבעי והנורמלי של עם ישראל כעם רבוני היושב בארצו. ביום ירושלים אנו נקראים לעלות קומה ולהתחבר לתוכן הפנימי והרוחני של תהליכי הגאולה העוברים עלינו, ולחבר בחיינו את קדושת השכל וקדושת המעשים גם יחד.

ממתי ירושלים עומדת במרכז בעניינים?

משה תאפנאק, בוגר כולל יוהנסבורג, תשס"ג

When we come to speak about Yerushalayim, we encounter a slight problem. Whenever we want to find out about a certain term, we look at the first place it appears in the Torah, and that is where we will be able to find the most accurate definition. But the surprising thing with Yerushalayim is that it doesn't appear in the Torah, at all. How can this be? The focal point of our Tefillot, of our ancestors' songs and all our literature- and yet it is not mentioned at all in the Torah?! Hashem tells Avraham to go and offer his son Yitzchak, in Eretz Hamoriah, "on one of the mountains, which I will tell you" (Breishit 22,2) and Rashi tells us that the reference is to Yerushalayim, and yet Hashem does not say so explicitly. Also in "Az Yashir", the nation sing that Hashem "will bring them to the mountain of your inheritance, the place of your dwelling" (Shmot 15,17) - again with reference to Yerushalayim, but not expressed clearly. We can not say that Hashem only chose Yerushalayim later on in history, it was obviously all planned ahead by Hashem. Why then is it hidden?

We find a similar case with Avraham- he is commanded to leave his homeland (Breishit 12), and go "to the land that [Hashem] will show" him. Avraham ends up

going to Kna'an, but Hashem does not tell him this explicitly. Or at least this is not told to us in the Torah. Why is this then hidden too?

There is another level to this question. When did Yerushalayim eventually get conquered and turn into the capital of the Jewish nation? Only in David's days, about 400 years after the nation entered the Land of Israel. In Shmuel B' chapter 5 the story of the conquering is told, and it is said there that the city was so well fortified, that even the blind and lame people could defend David's soldiers successfully. Eventually, David entered the city through the water channel, under the city walls. Even so, we can see that the military operation of conquering the city was not an easy one.

The same thing happened in our generation. In the independence war, we were not able to recapture the city of Yerushalayim despite the many attempts- despite the many convoys sent, the bravery of the Old City residents and all the attempts to break through the siege. Only 19 years later, in the 6-day war did Tzahal manage to liberate the city.

Again we have a parallel with Eretz Yisrael. For 2000 years our nation has been in the Gallut. We have been exiled from our land and scattered around the world in the other nations. We have been trampled, persecuted and expelled, we have been through pogroms and crusades and only now, 50 years ago did we manage to take our land over again and that was not accomplished easily. Our neighbors still remind us that we are not welcome in the area and still fight us.

How can these things happen? Hashem obviously wants us in our land – so that we can develop as people and as Jews. Why then is it all hidden? Why is it all so hard to attain? Does Hashem not want to help us worship him?

Rav Aviner explains that with things so big, so fundamental- the road is often hidden. If things are explained to us, we still will not understand them. Sometimes we think we know what's going on in the world, but the fact is we don't. Sometimes Hashem just wants to leave things as enigmas, and show us through actions.

And maybe because the process is such a long and hard one, we come to appreciate it much more. Only things that we fight for, acquire special meaning to us. Something that we get for free- mostly means nothing to us. Therefore Hashem wants us to fight

for these great things He wants us to have, and often sacrifice many things to, only so that we cherish them.

In Mesechet Brachot in the Yerushalmi, there is a story of Rabbi Chiya Rabba and Rabbi Shim'on ben Chalafta walking in the valley of Arbel. They see the dawn rising and Rabbi Chiya says to Rabbi Shim'on that the same process will happen in Yisrael's redemption. They start off very slowly, and only afterwards do they pick up pace. What we are talking about is a huge process, and Hashem is showing us the way, taking us by His hand, so that no one gets lost on the. We have nothing to fear, for Hashem is leading us, slowly but surely.

והנצח - זו ירושלים

הרב שי פירון, תשס"ג

"להרים את הדגל" זו היתה סיסמת הבחירות של אחת המפלגות. היינו, לא להוריד ולא למכור את הערכים המרכזיים של חיינו. אני תומך נלהב של חלק גדול מציבור החברים הדורש שלא להפוך את הבמה הזו לבמה בה עוסקים בשאלות פוליטיות. חשוב שנברר את העמדות השונות של כל אחד מאתנו אבל, "זמן תפילה לחוד וזמן תורה לחוד". ועיקרה של תפילה הוא במנין, היינו ציבור המצטרף יחד איש לרעהו ומבטא מסר מאוחד כלפי שמיא. הלכה פסוקה היא לגבי ש"ץ שצריך להיות מקובל על הציבור, ואין מקום שבית הכנסת יהיה מקום למחלוקות. מצד שני, בית הכנסת הוא מרכז הקהילה. כאן מתקיימות כל אסיפות החברים ללא יוצא מן הכלל. לפיכך, יש מקום לברר נושאים עקרוניים העומדים על הפרק לפחות מהזווית האידיאולוגית שלהן. ובעיקר אמורים הדברים כלפי ערכים מוחלטים. בפרשת השבוע אנו נפגשים עם הדגל. כל שבט צריך להקים לעצמו דגל שהוא בבחינת סמל. חז"ל עמדו על שני תפקידים לדגל: האחד - לתת לבני השבט סימן פנימי. השני - סממן חיצוני כלפי חוץ.

"איש על דגלו באותות לבית אבותם" ורש"י פי': "כל דגל יהיה לו אות, מפה צבועה תלויה בו, צבעו של זה לא כצבעו של זה, כל אחד כגוון אבנו הקבועה בחושן, ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו" הנצי"ב מדגיש שלכל אחד היה דגל נוסף, למשפחתו שלו. כל אחד צריך שהאידיאל יהיה ניצב מול העניים. אי אפשר להיות מנותק מהסממנים החיצוניים המזכירים לכל אחד מהן עקרונות החיים עליהן ומתוכן אנו פועלים. "אמר הקב"ה: יש לעכו"ם דגלים דגלים ואין חביב עלי אלא דגלו של יעקב". אנו חיים בתקופה בה יש פיחות בערכו של דגל, מכל סוג שהוא. מענינת גישתו של הרי"ד סולובייצק שחי בארה"ב, לדגל. הוא נשאל בדבר היחס ההלכתי לדגל, ותשובתו: "איני גורס כלל מקסם של דגל

וסמלים טכסיים כמוהו. היהדות שוללת פולחן של עצמים גשמיים. ברם, אל נא נתעלם מדין בשולחן ערוך כי "הרוג שנהרג בידי עכו"ם, קוברין אותו בבגדיו, כדי שיראה את דמו ויקם, שנאמר: "ונקיתי דמם לא נקיתי". במילים אחרות, בגדי יהודי מקבלים קדושה מסויימת כשהם מוכתמים בדם קדוש. והדברים ק"ו בן בנו של ק"ו לגדל הכחול לבן, שטבול בדמם של אלפי צעירים יהודיים שנפלו במלחמת השחרור בהגנתם על הארץ והיישוב (דתיים ולא דתיים. האוייב לא מפריד!!!). יש בו ניצץ של קדושה הנובע ממסירות נפש והקרבה עצמית. כולנו מצווים לכבד את הדגל ולהתייחס אליו בדרך ארץ, אין הוא זקוק להכשר מה"יוניון ג'ק" הנכרי".

חמש דרשות, עמ' 89. אי אפשר להנתק מהעובדה שיש דברים שעליהם יש למסור את הנפש. גם אם זה לא נח. גם אם זה מעקב תכניות של הרגע. אדם חי למען ערכיו. זו המשמעות הפנימית של המושג: "רשעים בחייהם קרויים מתים". בלי ערכים זה לא חיים. יש פעולה מכנית של מחזור הדם, אבל אין פה חיים במובן הערכי. עד כאן עמדנו על המשמעות האונברסאלית של המוסג ערך. על כך שצריך להרים דגל, על כך שצריך שערכי נצח יובילו אותנו. והנצח - זו ירושלים!!!

מענינת העובדה שכל פוסקי ההלכה שדנו בשאלת ההלל ביום העצמאות ציינו שההלל של יום ירושלים הוא פשוט יותר. הוא מובן יותר. כאן יש יום ספציפי, ממוקד, ברור, שבו אנו מציינים את הנס או הפלא הגדול אותו אנו מצויינים.

תפקידה של ירושלים, לקבץ את כל ישראל. ירושלים היא לא רק ירושלים המאוחדת אלא היא בעיקר ירושלים המאחדת. "עיר שחברה לה יחדיו - עיר שמחברת ישראל זה לזה" (ירושלמי, ב"ק פז). לכן, "לא נחלקה ירושלים לשבטים" (יומא פו). שלש פעמים בשנה מתכנסים כל ישראל בדגל המרכזי של האומה! זהו המוטיב המרכזי, זוהי הנקודה העמוקה שכל מה שיש בה הוא השראת שכינה בישראל.

אי אפשר להתעלם מהמשמעות העמוקה של ירושלים לעם ישראל. יום ירושלים נכשל במובן מסוים. לא הצליח לחלחל לכל שכבות העם. יום העצמאות קנה לו מקום של כבוד בסדר מועדי השנה. דא עקא, שגם ליום העצמאות לא נמצא תוכן ראוי. יתכן, שהטעם טמון בבעיה שהעלינו. משום שיום ירושלים, עם כל מה שהוא מסמל, הוא העומק של יום העצמאות. קשה, קשה להנחיל מסרים רוחניים לכלל הציבור. לכן, אנו צריכים להקפיד על יום ירושלים שבעתיים. יום ירושלים מהווה את הפן השני של רעיון הציונות הדתית.

לא אוכל שלא להתייחס למה שעברנו השבוע. במדרש נאמר: "כיפה של חושבונות היתה חוץ לירושלים. כל מי שהיה מבקש לחשוב הולך לשם. למה? שלא יחשוב בירושלים ויצר". ירושלים היא משוש כל הארץ, אין פה מקום לחשבונאות, לטקטיקה וכן הלאה.

ויהי רצון שיקויים בנו מהרה האמור ביואל (ד', יז): "והיתה ירושלים קודש - זררים לא יעברו בה עוד".